

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Metody badań i interpretacji źródeł ceramicznych

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Archeologia Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Archeologii Poziom studiów studia drugiego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/25 Kod zajęć 19ARLS.21P.15850.24 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty podstawowe
Koordynator zajęć	Olga Antowska-Gorączniak, Danuta Żurkiewicz, Marta Krzyżanowska	
Prowadzący zajęcia	Olga Antowska-Gorączniak, Danuta Żurkiewicz, Marta Krzyżanowska	
Okres Semestr 1	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Laboratorium: 10, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 1

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Zapoznanie studentów ze sposobami wytwarzania przedmiotów ceramicznych
C2	Przekazanie wiedzy z zakresu badań nad przedmiotami ceramicznymi w pradziejach, średniowieczu i nowożytności
C3	Zdobycie zestawu praktycznych umiejętności związanych z analizą i opisem ceramiki naczyniowej

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	zna terminy i pojęcia związane z opracowywaniem przedmiotów ceramicznych	ARL_K2_W02, ARL_K2_W03, ARL_K2_W04	Kolokwium pisemne, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
W2	wie w jaki sposób bada się przedmioty ceramiczne	ARL_K2_W04, ARL_K2_W05, ARL_K2_W07	Kolokwium pisemne, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
W3	zna podstawowe metody analizy, opisu i klasyfikacji istotnych cech ceramiki	ARL_K2_W02, ARL_K2_W04, ARL_K2_W07	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi zidentyfikować poszczególne kategorie wyrobów ceramicznych	ARL_K2_U01, ARL_K2_U06, ARL_K2_U07	Kolokwium pisemne, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
U2	potrafi samodzielnie zaplanować i przeprowadzić wstępną procedurę analizy ceramiki	ARL_K2_U01, ARL_K2_U03, ARL_K2_U04, ARL_K2_U05	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
U3	jest gotów do stałego poszerzania swojej wiedzy i konieczności uczenia się przez całe życie	ARL_K2_U12	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	ma fundamenty merytoryczne do podnoszenia swoich kompetencji	ARL_K2_K01, ARL_K2_K04	Kolokwium pisemne, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
K2	jest przygotowany do samodzielnej pracy w zakresie praktycznym	ARL_K2_K03, ARL_K2_K04	Kolokwium pisemne, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Blok prowadząca: M. Krzyżanowska: Sposoby analizy materiału ceramicznego - w teorii i praktyce. 1. Zapoznanie z podstawowymi terminami, sposobem wywarzania ceramiki, chaîne opératoire ceramiki 2. Metody badania ceramiki: archeologia eksperymentalna, typologia 3. Metody archeometryczne w badaniach nad ceramiką pradziejową 4. Badania nad proveniencją ceramiki	W1, W2, W3, U1, U2, U3, K1, K2	Laboratorium

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
2.	Blok prowadząca: D. Żurkiewicz Analizy pradziejowej ceramiki naczyniowej - zajęcia prowadzone na materiałach wybranych jednostek kulturowych 1. Wstęp: ceramologia – dyscyplina archeologii – podstawowe pytania badawcze 2. Procedura analityczna zbioru ceramiki z badań archeologicznych w oparciu o rekonstrukcję czynności związanych z przygotowaniem naczynia 3. Technologia wykonania ceramiki: znaczenie, sposoby opisu i klasyfikacji 4. Formy naczyń: analiza makro i mikromorfologii 5. Zdobnictwo ceramiki pradziejowej: techniki, sposób opisu, znaczenie	W1, W2, W3, U2, U3, K1, K2	Laboratorium
3.	Blok prowadząca: O. Antowska-Gorączniak Zajęcia dotyczą poznania materiałów ceramicznych i metod badawczych wytworów glinianych okresu średniowiecza i nowożytności 1. Zagadnienia wprowadzające do ceramologii oraz różnorodność źródeł ceramicznych; techniki wykonania i ślady produkcyjne ceramiki naczyniowej 2. Sposoby klasyfikacji, opisu i dokumentacji ceramiki naczyniowej oraz metody analiz specjalistycznych naczyń 3. Technika wykonania, ślady produkcyjne i użytkowe oraz typologia kafli piecowych 4. Systematyka kafli piecowych, symbolika przedstawień, odniesienia do ikonografii 5. Klasyfikacje, technika wykonania i metody badań ceramiki budowlanej	W1, W2, W3, U1, U2, U3, K1, K2	Laboratorium

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Laboratorium	Metoda laboratoryjna, Metoda badawcza (dociekania naukowego), Pokaz i obserwacja, Praca w grupach

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Laboratorium	*Zaliczenie blok M. Krzyżanowska: aktywność na zajęciach, możliwość jednej nieobecności, kolokwium pisemne bardzo dobry (bdb; 5,0): student w stopniu wyróżniającym opanował treści nauczania dobry plus (+db; 4,5): student w stopniu bardzo dobrym opanował treści nauczania dobry (db; 4,0): student w stopniu dobrym opanował treści nauczania dostateczny plus (+dst; 3,5): student w stopniu zadowalającym opanował treści nauczania dostateczny (dst; 3,0): student w stopniu dostatecznym opanował treści nauczania niedostateczny (ndst; 2,0): student nie opanował 60% treści nauczania *Zaliczenie blok O. Antowska-Gorączniak: Aktywny udział w zajęciach, wykonywanie ćwiczeń laboratoryjnych. Obecność na zajęciach, dopuszczalna 1 nieobecność, pozostałe nieobecności trzeba nadrobić podczas dyżuru. Zaliczenie praktyczne w rozpoznawaniu zabytków ceramicznych, techniki wykonania, zdobienia, śladów produkcyjnych i użytkowych. Na ocenę końcową składa się aktywność na zajęciach 50% oceny i zaliczenie praktyczne 50% oceny. Skala ocen: bardzo dobry (bdb; 5,0): student w stopniu wyróżniającym opanował treści nauczania (od 85%) dobry plus (+db; 4,5): student w stopniu bardzo dobrym opanował treści nauczania (od 75%) dobry (db; 4,0): student w stopniu dobrym opanował treści nauczania (od 70%) dostateczny plus (+dst; 3,5): student w stopniu zadowalającym opanował treści nauczania (od 65%) dostateczny (dst; 3,0): student w stopniu dostatecznym opanował treści nauczania (od 60%) niedostateczny (ndst; 2,0): student nie opanował treści nauczania lub/i był nieobecny na zajęciach (poniżej 60%) *Blok D. Żurkiewicz Obecność na zajęciach (maksymalnie 1 nieobecność) Zaliczenie praktyczne analiza ceramiki w oparciu o wiedzę zdobyta na zajęciach Kryteria wystawianych ocen jak w blokach M. Krzyżanowskiej i O. Antowska-Gorączniak

Literatura

Obowiązkowa

1. Roux V. 2019. Ceramics and Society A Technological Approach to Archaeological Assemblages. (Blok: M. Krzyżanowska)
2. Rice P. M. 1987 Pottery Analysis: A sourcebook. Chicago (Blok: M. Krzyżanowska)
3. Buko A. Ceramika wczesnopolska. Wprowadzenie do badań. 1990, Wrocław, Warszawa (Blok: O. Antowska-Gorączniak, D. Żurkiewicz)
4. Czebreszuk J., Koško A., Szmyt M. 2006 Zasady analizy źródeł ceramicznych z okresu późnego neolitu i brązu na Kujawach. W: A. Koško, M. Szmyt (red.), Opatowice-Wzgórze Prokopiaka. T. 1. Studia i materiały do badań nad późnym neolitem Wysoczyzny Kujawskiej: 39-64. Poznań. (Blok: D. Żurkiewicz)
5. Dąbrowska M. 1987 Kafle i piece kaflowe w Polsce do końca XVIII wieku, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź. (Blok: O. Antowska-Gorączniak)
6. Mogielnicka-Urban, M 1980 Warsztat ceramiczny w kulturze łużyckiej. (Blok D. Żurkiewicz)
7. Krawczyk K. M., Skowrońska E. 2016, Detal architektoniczny. w: M. Majewski (red.), Archeologia Stargardu, 2, cz. 1, Badania na obszarze dawnego kościoła augustiańskiego (s. 191-211), Stargard. (Blok: O. Antowska-Gorączniak)

Dodatkowa

1. Thér R. 2020. Ceramic technology. How to reconstruct and describe pottery-forming practices. Archaeological and Anthropological Sciences 12:172. (Blok: M. Krzyżanowska)
2. Tite, M. S. 1999: Pottery production, distribution and consumption – the contribution of the physical sciences. Journal of Archaeological Method and Theory 6(3), 181–233. (Blok: M. Krzyżanowska)
3. Krueger M. 2021 Ceramika – badania osadów organicznych wnętrza naczyń, [w:] Kurzawska A. i Sobkowiak-Tabaka I. (red.) Mikrop przeszłość Badania specjalistyczne w archeologii, Poznań, s. 367-384. (Blok: M. Krzyżanowska, O. Antowska-Gorączniak)
4. Sillar B. i Tite M.S. 2000. The challenge of 'technological choices' for materials science approaches in archaeology. Archaeometry 42 (1), s. 2-20. (Blok: M. Krzyżanowska)
5. Harry K.G. 2010. Understanding Ceramic Manufacturing Technology: The Role of Experimental Archaeology, w: J.R. Ferguson (ed.), Designing Experimental Research in Archaeology: Examining Technology through Production and Use, s. 13-45. (Blok: M. Krzyżanowska)
6. Trzeciecki M. 2016, Ceramika Płocka między XI a XIX wiekiem. Studium archeologiczne, Warszawa. (Blok: O. Antowska-Gorączniak)

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Laboratorium	10
Przygotowanie do zajęć	5
Czytanie wskazanej literatury	15
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 30
Liczba punktów ECTS	ECTS 1

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
ARL_K2_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do stosowania w praktyce badawczej wiedzy związanej z promocją archeologii w społeczeństwie
ARL_K2_K03	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do określania priorytetów służących realizacji określonego przez siebie lub innych zadania związanego z archeologią
ARL_K2_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do prawidłowej identyfikacji i rozstrzygnięcia wyzwań związanych z wykonywaniem zawodu archeologa
ARL_K2_U01	Absolwent/ka potrafi samodzielnie wyszukiwać, gromadzić, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informacje z wykorzystaniem różnych źródeł oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy na gruncie archeologii
ARL_K2_U03	Absolwent/ka potrafi samodzielnie zdobywać wiedzę archeologiczną i poszerzać umiejętności badawcze oraz podejmować autonomiczne działania zmierzające do rozwijania zdolności i kierowania własną karierą zawodową
ARL_K2_U04	Absolwent/ka potrafi samodzielnie integrować wiedzę z różnych dziedzin archeologii oraz zastosować ją w różnych sytuacjach
ARL_K2_U05	Absolwent/ka potrafi samodzielnie przeprowadzić krytyczną analizę i interpretację różnych rodzajów źródeł archeologicznych (np. artefakty, ekofakty) stosując oryginalne podejścia, uwzględniające nowe osiągnięcia archeologii w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym
ARL_K2_U06	Absolwent/ka potrafi tworzyć syntezy i formułować wnioski badawcze rzeczowo je puentując z wykorzystaniem własnych opinii oraz poglądów innych autorów
ARL_K2_U07	Absolwent/ka potrafi w sposób pogłębiony formułować opinie krytyczne o źródłach archeologicznych z różnych okresów i wybranych regionów na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz tworzyć krytyczne opracowania w różnych formach i mediach
ARL_K2_U12	Absolwent/ka potrafi uczyć się przez całe życie, inspirować i ukierunkowywać innych w tym zakresie
ARL_K2_W02	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu pogłębionym szczegółową terminologię archeologii
ARL_K2_W03	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu pogłębionym teorie, metodologię i metody badawcze z zakresu archeologii
ARL_K2_W04	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu pogłębionym wiedzę archeologiczną prowadzącą do specjalizacji w obszarach badawczych archeologii pradziejowej i średniowiecznej, orientalnej i antycznej, a także dziedzictwa archeologicznego
ARL_K2_W05	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu pogłębionym powiązania archeologii z innymi dyscyplinami z obszaru nauk humanistycznych, społecznych, przyrodniczych i ścisłych, pozwalające na integrowanie perspektyw badawczych właściwych dla badań interdyscyplinarnych
ARL_K2_W07	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu pogłębionym metody analizy i interpretacji różnych wytworów kulturowych (artefaktów i ekofaktów) oraz minionych procesów wypracowane w ramach wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych archeologii i prehistorii